

NEPOSTOJANJE UVJETA ZA SIGURAN RAD ČLANA POSADJE – POSTUPANJE PROTIVNO PRAVILIMA STRUKE

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

Presuda i rješenje br. PŽ-3496/03-3 od 21. rujna 2006.

Vijeće: Branka Ćiraković, predsjednica vijeća; Viktorija Lovrić, članica vijeća i sudac porotnik Miroslav Skalak

Određeni način vezivanja bokobrana bio je uobičajen kod tuženika (brodara), međutim, takav način nije bio u skladu s pravilima struke. Vezivanje bokobrana protivno pravilima struke predstavlja opasnost za pomorca koji s njime rukuje, pa se smatra da je šteta nastala od opasne stvari (članak 161. stavak 2. Pomorskog zakonika).¹ Istodobno, postupanjem protivno pravilima struke ne vodi se računa o sigurnosti člana posade broda, pa je šteta koju je član posade pretrpio nastala zbog nepostojanja uvjeta za siguran rad na brodu (članak 161. stavak 3. Pomorskog zakonika). U konkurenciji ovih dvaju pravila o odgovornosti za štetu brodar sud se opredijelio za strože pravilo propisano člankom 161. stavkom 3. Pomorskog zakonika jer u sebi zapravo sadržava i osnovu iz članka 161. stavka 2. Pomorskog zakonika.

Tužitelj je pomorac koji je u trenutku štetnog događaja bio zaposlen na radnom mjestu kormilara. Tuženik u sporu je brodar. Tužitelj je potraživao naknadu materijalne i nematerijalne štete zbog ozljede na radu koju je zadobio na tuženikovu brodu pri njegovu pristajanju i obavljanju radnje spuštanja krmenog bokobrana. Među strankama bilo je nesporno da je tužitelj pretrpio ozljedu na radu na tuženikovu brodu, kao i okolnosti pod kojima se dogodila ozljeda. Sporno je bilo, odgovara li brodar za štetu i po kojim pravilima o odgovornosti za štetu.

Tuženik je poricao postojanje svoje odgovornosti za štetu istaknuvši da je do ozljede došlo dok je tužitelj kao kormilar obavljao svakodnevni posao za koji je osposobljen i ima odgovarajuću stručnu spremu, uključujući i dodatnu obuku za primjenu pravila zaštite na radu, stoga je tuženik smatrao da je za ozljedu odgovoran sam tužitelj. Tuženik je također istaknuo da je iz liječničke dokumentacije, priložene u spisu, vidljivo da je tužitelj šest mjeseci nakon ozljede na radu koju je pretrpio na tuženikovu brodu stradao u prometnoj nezgodi, pri čemu je zadobio

¹ U ovoj je odluci primijenjen Pomorski zakonik iz 1994. (*Narodne novine*, br. 17/1994, 74/1994 i 43/1996; u nastavku: PZ).

višestruke ozljede, pa ta dokumentacija ne može biti u uzročno-posljedičnoj vezi s tužiteljevom ozljedom na brodu.

Prvostupanjski je sud proveo dokazni postupak pregledom cjelokupne dokumentacije priložene spisu, saslušanjem tužitelja kao stranke, medicinskim vještačenjem po sudskim vještacima ortopedu i neuropsihijatru, kao i dokaz vještačenjem po sudskom vještaku pomorske struke. Utvrdio je kako je do ozljede tužitelja došlo u trenutku pokušaja otpuštanja bokobrana vezanog za brodsku ogradu na brodskoj palubi. Tužitelj je započeo s radnjom otpuštanja konopca s kojim je bokobran, težine oko 20 kg, bio vezan i pri tome je lijevom rukom pridržavao konopac na ogradi, a desnom rukom ga je odvezivao. Kada ga je odvezao, konopac mu je zbog težine bokobrana poskliznuo niz prste, a u namjeri tužitelja da ga zaustavi rukama došlo je do prignječenja palca njegove lijeve ruke između konopca i ograde. Tužitelj je instinktivno pokušao zadržati bokobran nakon što je odvezao užu ne vodeći računa o tome da u slučaju slobodnog pada bokobran ne bi pao u more jer je bio fiksno privezan za kraj njegova užeta. Sud je na temelju tužiteljeve izjave koju tuženik nije osporio utvrdio da je takvo vezivanje bokobrana očito uobičajeno kod tuženika, međutim, prema navodu vještaka opisani način privezivanja bokobrana nije bio u skladu s pravilima struke jer se tako ne vodi računa o sigurnosti spuštanja bokobrana. Opisani način privezivanja bokobrana primjeren je samo za lagane bokobrane koji se jednostavno bacaju preko ograde, dok je bokobrane težine poput ovog predmetnog trebalo privezivati provlačenjem nekoliko vojeva užeta preko prečke brodske ograde radi povećanja trenja i smanjenja potrebne sile kod pridržavanja. Vještak je posebno ukazao kako je prvi put vidio da je bokobran ove vrste bio tako vezan te je rukovanje s njim ocijenio opasnim. Prema ocjeni vještaka, tužitelj je osim opisanog neprofesionalnog vezivanja bokobrana ipak na određeni način doprinio svom ozljeđivanju jer umjesto da u danoj prilici otpusti cijelo užu bokobrana, on je užu pridržavao rukom pa je i došlo do ozljede, tj. u navedenim okolnostima jedini siguran način spuštanja bokobrana je njegovo puštanje da slobodno padne. Nakon analize tijeka nastupanja tužiteljeve ozljede te nalaza i mišljenja sudskog vještaka, prvostupanjski je sud zaključio da je opisani nepravilni način vezivanja bokobrana težine oko 20 kg predstavljao svakodnevnu opasnost za rukovatelja prema članku 161. stavku 2. PZ-a (*Narodne novine*, br. 17/1994, 74/1994 i 43/1996), ali su istodobno izostali uvjeti za siguran rad na brodu (članak 161. stavak 3. PZ-a).

U konkurenciji ovih dviju odgovornosti broдача prvostupanjski se sud opredijelio za stroži osnov propisan člankom 161. stavkom 3. PZ-a jer u sebi zapravo sadržava i osnov iz članka 161. stavka 2. PZ-a. Sud je ocijenio da su u konkretnom

slučaju za štetu na tužiteljevoj strani ispunjeni svi uvjeti za odgovornost tuženika kao broдача, propisani odredbom članka 161. stavka 3. PZ-a. Također, sud je zaključio da tužitelj instinktivni pokušaj zadržavanja užeta bokobrana u namjeri da spriječi njegov nagli pad nije bilo postupanje iz namjere ili krajnje nepažnje, nego se radilo o običnoj nepažnji. Stoga je prvostupanjski sud ocijenio da tuženikov prigovor isključive tužiteljeve odgovornosti, odnosno podijeljene odgovornosti nije osnovan te da je tuženik isključivo odgovoran tužitelju za štetu nastalu opisanom ozljedom na radu.

Radi utvrđenja visine nematerijalne štete, prvostupanjski je sud proveo medicinsko vještačenje te je na temelju nalaza i mišljenja sudskog vještaka ortopeda, imajući u vidu karakter tužiteljeve ozljede, jačinu i trajanje bolova počevši od samog ozljeđivanja, za vrijeme liječenja i pri naknadnim operacijskim zahvatima na ime naknade nematerijalne štete zbog pretrpljenih bolova dosudio naknadu u visini od 15.000,00 kuna, dok je tužbeni zahtjev odbijen u visini od 5.000,00 kuna. Cijeneći nalaz i mišljenje sudskog vještaka u vezi s tužiteljevom naruženosti srednjeg stupnja, sud je tužitelju kao primjeren dosudio u cijelosti zatraženi iznos u visini od 8.000,00 kuna. Za duševne boli zbog umanjene životne aktivnosti, imajući u vidu stupanj invalidnosti od 10 %, sud je tužitelju dosudio naknadu štete u iznosu od 10.000,00 kuna, a u tom je dijelu tužbeni zahtjev odbio za 20.000,00 kuna. Naknadu materijalne štete za tuđu pomoć i njegu sud je tužitelju dosudio na temelju nalaza i mišljenja sudskog vještaka ortopeda, u skladu s odredbom članka 195. stavka 1. Zakona o obveznim odnosima (u nastavku: ZOO), uz kamatu tekuću od dana kada su nastali ti troškovi. Nakon ocjene nalaza i mišljenja sudskog vještaka neuropsihijatra, sud je za pretrpljeni strah kao primjereni iznos tužitelju odmjerio u cijelosti zatraženi iznos od 7.000,00 kuna sve na temelju članka 200. ZOO-a s kamatom tekućom od dana presuđenja. Odluka o trošku postupka donesena je prema članku 154. stavku 2. Zakona o parničnom postupku (u nastavku: ZPP).

Protiv dosuđujućeg dijela presude žalbu je izjavio tuženik zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. U žalbi se navodi da je tužitelj doživio tjelesnu ozljedu u prometnoj nezgodi šest mjeseci nakon ozljede na brodu te da je sudski vještak na pitanje punomoćnika tuženika postoji li mogućnost da je ozljeda u prometnoj nezgodi pogoršala eventualne posljedice ozljede palca lijeve šake koje su predmet ovog spora jasno odgovorio kako je ta ozljeda mogla utjecati na poremećaj u senzibilitetu, ali i motilitetu. Tuženik je istaknuo kako to u obrazloženju pobijane presude sud nije niti naveo niti cijenio, a to je moralo utjecati i na osnov i na visinu štete. Prema mišljenju tuženika, sud je zbog toga, ne cijeneći tu činjenicu

pogrešno i nepotpuno, utvrdio činjenično stanje na koje je pogrešno primijenio materijalno pravo.

Vežano za pažnju koju je tužitelj trebao upotrijebiti pri obavljanju posla, tuženik je istaknuo da se radi o profesionalcu od kojeg se očekuje naročita primjena pažnje, a ne pažnja prosječnog čovjeka. Tuženik je također osporavao osnovanost tako visoko dosuđenih iznosa na ime naknade štete, imajući u vidu postojeću sudsku praksu. Zbog svega navedenog, tuženik je predložio da sud usvoji žalbu i preinači pobijanu presudu odbijanjem tužbenog zahtjeva, odnosno da je zbog ukazanih nedostataka ukine i vrati predmet prvostupanjskom sudu na ponovan postupak.

Protiv navedene presude žalbu je izjavio i tužitelj u dijelu u kojem je odbijen s tužbenim zahtjevom zbog pogrešne primjene materijalnog prava jer smatra da je sud propustio cijeliti da je tužitelj u nezgodi na radu zadobio po karakteru teške tjelesne ozljede te da je trpio znatne neugodnosti tijekom liječenja (kao što su dva operativna zahvata i dvije hospitalizacije), da je bio podvrgnut štetnom RTG snimanju, da je morao provoditi fizikalne terapije i uzimati lijekove protiv bolova i za smirenje te da je sve dugo trajalo. Vežano za dosuđenu naknadu zbog odbijanja njegova zahtjeva za naknadu duševnih boli te zbog umanjene životne aktivnosti u iznosu od 20.000,00 kuna, istaknuo je da se ne smije zaboraviti da je tužitelj mlad čovjek i da je lokalitet povrede takav da će mu sasvim sigurno u daljnjem životu i radu služenje rukom predstavljati veliku poteškoću. Također je smatrao da je prvostupanjski sud pogriješio kada je odbio zahtjev tužitelja za dio zatezne kamate jer je trebao primijeniti odredbu članka 324. stavka 2. ZOO-a i dosuditi tužitelju kamatu od trenutka zakašnjenja, odnosno od trenutka kada je tužitelj pozvao tuženika na naknadu štete. Tužitelj je u žalbi osporavao i odluku o trošku jer je tuženik osporavao i osnov i visinu tužbenog zahtjeva, pa je po načelu kauze i kulpe tuženik morao snositi cjelokupni trošak. Zbog navedenog je tužitelj predložio da sud preinači prvostupanjsku presudu tako da mu dosudi iznose koje mu nije presudio prvostupanjskom presudom, a koje je zatražio, te da mu dosudi parnični trošak uz trošak sastava žalbe u iznosu od 800,00 kuna.

Odgovori na žalbe nisu podneseni.

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (u nastavku: VTS) odlučio je da žalbe nisu osnovane.

Ispitavši pobijanu odluku na temelju odredbe članka 365. ZPP-a (*Narodne novine*, br. 53/1991, 91/1992, 112/1999 i 88/2001), u granicama žalbenih razloga i apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. ZPP-a na koje sud pazi po službenoj dužnosti, VTS je utvrdio da u postupku

donošenja pobijane presude nisu počinjene apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. ZPP-a na koje sud pazi po službenoj dužnosti, kao ni one na koje ukazuje tužitelj, te da nije pogrešno primijenjeno materijalno pravo. VTS je istaknuo da se u ovom slučaju radi o pomorskom sporu iz članka 161. PZ-a (*Narodne novine*, br. 17/1994, 74/1994 i 43/1996) koji u stavku 1. propisuje da za štetu nastalu zbog tjelesne ozljede ili smrti člana posade broda odgovara brodar ako ne dokaže da je šteta nastala zbog njegove krivnje. U stavku 3. tog članka propisano je da za štetu koju član posade pretrpi na radu ili u vezi s radom na brodu zbog nepostojanja uvjeta za siguran rad, odgovara brodar ako ne dokaže da je član posade broda uzrokovao štetu namjerno ili krajnjom nepažnjom. VTS je smatrao kako je prvostupanjski sud ispravno primijenio odredbu članka 161. stavka 3. PZ-a jer je prihvatio nalaz i mišljenje sudskog vještaka pomorske struke, kako vezivanje bokobrana na način da se fiksno priveže kraj njegova užeta nije u skladu s pravilima struke. Nadalje, takav način vezivanja ne vodi računa o sigurnosti spuštanja bokobrana, zbog čega je rukovanje s tako privezanim bokobranom opasno zbog nepostojanja uvjeta za siguran rad. Prema ocjeni VTS-a, tužiteljev instinktivni pokušaj zadržavanja užeta bokobrana u namjeri da spriječi njegov nagli pad, neovisno o tome što bokobran nije mogao pasti u more, nije bilo postupanje iz krajnje nepažnje ni iz namjere, nego se radilo samo o običnoj nepažnji koja brodara, imajući u vidu odredbu članka 161. stavka 3. PZ-a, ne može osloboditi odgovornosti.

U vezi s tuženikovim navodima iz žalbe u kojima osporava postojanje uzročno-posljedične veze između ozljede na radu i ozljeda koje je tužitelj pretrpio u prometnoj nezgodi nakon ozljede na radu, kao i njegovih navoda da prvostupanjski sud te činjenice nije razmatrao i uvažio, VTS je istaknuo da je uvidom u nalaz i mišljenje sudskog vještaka ortopeda utvrđeno kako je sudski vještak u svom nalazu i mišljenju dao isključivo mišljenje u vezi s palcem lijeve šake. Pritom je imao na umu da je tužitelj doživio i prometnu nezgodu šest mjeseci nakon ozljede na brodu te je izričito naveo da se iz dokumentacije o prometnoj nezgodi vidi kako je nakon liječenja zaostalo oštećenje ulnarnog živca lijevo, a u manjoj mjeri i radijalnog živca. Također je zaključio da je »viseće« stanje lijeve šake nastalo isključivo kao posljedica ozljede spomenutih živaca, a ne zbog prijeloma palca kod ozljede na brodu. Govoreći o naruženosti, vještak je izričito naveo da, ocjenjujući naruženost u koju ne ulazi stanje »viseće« šake, procjenjuje tužiteljevu naruženost kao naruženost srednjeg stupnja te je također procijenio stupanj trajnog umanjenja životne aktivnosti od 10 %, uzimajući u obzir isključivo stanje nakon ozljede palca. To je argumentirao činjenicom da je palac važan u cjelokupnoj funkciji šake te da je tužitelju u budućnosti smanjena mogućnost

obavljanja preciznih radova lijevom rukom ili podnošenja velikog fizičkog opterećenja. Na posebno pitanje punomoćnika tuženika je li tužiteljeva ozljeda u prometnoj nezgodi pogoršala posljedice ozljede palca lijeve šake na brodu, vještak je izričito odgovorio da je prometna nezgoda mogla utjecati na poremećaj u senzibilitetu, ali i u motilitetu te da je viciozan položaj palca isključivo posljedica navedene ozljede na brodu.

Ocjenujući stupanj trajnih umanjena životnih aktivnosti, sudski vještak očitovao se isključivo na stanje nakon ozljede palca te je procijenio i fizičke bolove i naruženost uzimajući u obzir isključivo posljedice ozljede palca, cijeneći intenzitet i trajanje fizičkih bolova uzrokovanih navedenom ozljedom.

Prvostupanjski je sud u cijelosti prihvatio nalaz i mišljenje sudskog vještaka.

Imajući u vidu da je tužitelj doživio nezgodu u trideset prvoj godini života, dakle, u vrlo mladoj dobi, kao i postojeću sudsku praksu, VTS je ocijenio da je prvostupanjski sud tužitelju dosudio naknadu nematerijalne štete za pretrpljene fizičke bolove, za umanjene životne aktivnosti i za naruženost u primjerenom iznosu, uzimajući u obzir sve okolnosti u skladu s odredbom članka 200. ZOO-a.

Prvostupanjski je sud tužitelju dosudio 7.000,00 kuna za strah koji je trpio neposredno nakon nezgode u jakom intenzitetu od osam do devet sekundi, a zatim za sekundarni strah koji je u jakom intenzitetu zbog bojazni za ishod liječenja mogao trajati četiri do pet dana, u srednjem intenzitetu oko tri tjedna, a u lakom oko tri mjeseca, kako je to procijenio sudski vještak neuropsihijatar u svom nalazu i mišljenju. Cijeneći uvjete pod kojima se nezgoda dogodila na moru i činjenicu da je tužitelj profesionalni pomorac koji se brinuo za svoju daljnju profesiju, VTS je smatrao kako je prvostupanjski sud opravdano dosudio navedeni iznos. Za naruženje koje je sudski vještak ortoped ocijenio kao naruženje srednjeg stupnja, a koje je prema mišljenju sudskog vještaka neuropsihijatra na granici prema teškom stupnju jer je vidljivo i permanentno izloženo pogledima ljudi što je osnovni uvjet da bi se doživjelo neugodnim, po ocjeni VTS-a prvostupanjski je sud, također, dosudio primjereni iznos. Primjenom odredbe članka 368. stavka 1. ZPP-a, VTS je odbio žalbu tuženika kojom se žali na dosuđene iznose materijalne štete iz osnova tuđe pomoći i njege. O ovim se osnovama izjasnio i sudski vještak ortoped na temelju priloženih medicinskih nalaza iz kojih proizlazi da je tužitelju nakon ozljeđivanja bila potrebna tuđa njega i pomoć sveukupno po jedan sat kroz sedamdeset sedam dana. Sud je obrazložio da je za jedan sat njege i pomoći dosuđena cijena od 15,00 kuna te je za sveukupno sedamdeset sedam sati tužitelju na tom osnovu dosudio u cijelosti zatraženi iznos od 11.155,00 kuna prema nominalnom iznosu tih troškova u vremenu u kojem

su nastali na temelju članka 195. stavka 1. ZOO-a. U odnosu na žalbene navode tužitelja vezano za visinu dosuđenog iznosa, VTS je u svemu prihvatio odluku i obrazloženje prvostupanjskog suda jer je obrazloženje iscrpno i argumentirano. U vezi s odbijajućom odlukom za kamatu tekuću na dosuđeni iznos nematerijalne štete, VTS je smatrao kako je prvostupanjski sud donio pravilnu odluku jer na nematerijalnu štetu u skladu s odredbom članka 277. stavka 1. ZOO-a (*Narodne novine*, br. 53/1991, 73/1991, 3/1994, 7/1996 i 112/1999) teku kamate od dana donošenja prvostupanjske odluke iako su tek u tom trenutku ispunjeni svi uvjeti za dospijee tuženikove obveze za isplatu naknade nematerijalne štete.

Tužitelj se žalio na odluku o parničnim troškovima jer je smatrao da nije bilo razloga tuženiku priznati dio parničnog troška s obzirom na to da je tijekom čitavog postupka osporavao i osnov i visinu tužbenog zahtjeva. U vezi s tim, VTS se pozivao na zaključak Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 6. lipnja 1980. prema kojem u slučaju kad je tuženik osporavao osnovu tužbenog zahtjeva u potpunosti ili samo osnovu pojedinih samostalnih dijelova zahtjeva (pojedini oblik štete i slično), zbog čega su izvršena vještačenja i izvedeni drugi dokazi za koje je tužitelj prethodno snosio troškove, tužitelju će se priznati takvi troškovi u cijelosti, bez obzira na visinu dosuđenog iznosa.

Prvostupanjski je sud u skladu s navedenim zaključkom priznao trošak vještačenja koji je tužitelj prethodno snosio u cijelosti. Navedeni zaključak, prema mišljenju VTS-a, ne upućuje na stav da bi u slučaju kad je tuženik osporavao osnovu tužbenog zahtjeva, tužitelju trebalo priznati sve troškove u cijelosti, bez obzira na visinu dosuđenog iznosa, nego samo trošak vještačenja, odnosno izvođenja dokaza za koje je tužitelj prethodno snosio troškove. Stoga je VTS smatrao kako je prvostupanjski sud ispravno postupio kada je tužitelju dosudio trošak sastava tužbe, podnesaka i pristupa na ročišta razmjerno uspjehu u sporu, uvećano za trošak vještačenja od 1.200,00 kuna koji mu je dosuđen neovisno o uspjehu u sporu. Prvostupanjski je sud detaljno obrazložio da je takva odluka u potpunosti u skladu s odredbom članka 154. stavka 2. ZPP-a na temelju koje je sud odlučio o trošku.

Slijedom navedenog, na temelju članka 368. ZPP-a, VTS je žalbe odbio kao neosnovane.

Dr. sc. Vesna Skorupan Wolff, znanstvena savjetnica u trajnom zvanju
Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Summary:

**LACK OF CONDITIONS FOR THE SAFE WORK OF A CREW MEMBER:
BEHAVIOUR CONTRARY TO LEGE ARTIS**

High Commercial Court of the Republic of Croatia
Pž-3496/03-3, 21 September 2006

A certain method of tying fenders was common practice of the defendants (shipowner); however, such a method was not in accordance with lege artis. Tying fenders contrary to lege artis represents a danger for the crew member handling them, and thus it is considered that the damage was caused by dangerous material or through dangerous activity. The loss caused by dangerous material or through dangerous activity is the responsibility of the shipowner in accordance with the general rules concerning the responsibility for damage caused by dangerous materials or dangerous activities (Article 161, paragraph 2 of the Maritime Code). At the same time, acting contrary to lege artis does not take into account the safety of the ship's crew member, so the shipowner must be held responsible for the loss that the crew member suffered at work or in connection with the work on board due to the lack of conditions for safe work (Article 161, paragraph 3 of the Maritime Code). Upon deciding on the liability of the shipowner, the court chose to apply the stricter rule prescribed in Article 161, paragraph 3 of the Maritime Code, since it in essence contains the basis set out in Article 161, paragraph 2 of the Maritime Code.